

Nr 282.

Af herrar **Jonsson** i Hökhult och **Nilsson** i Linnås, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring m. m.*

Invaliditets- och ålderdomsförsäkringen är för närvarande en bland de frågor, som vänta på sin snara lösning. Denna fråga har dock nu kommit så långt, att Kungl. Maj:t i nådig proposition för Riksdagen framlagt förslag till frågans prövning och lösning, vilket går i den riktning att uppoffringar skulle för ändamålet göras av både staten, landstingen, kommunerna och den enskilde medborgaren.

Det är nog icke möjligt att åstadkomma en för vårt folks behov tillfredsställande invalid- och ålderdomsförsäkring utan personliga avgifter därför. Om storleken av dessa personliga avgifter kunna nog meningarna vara delade. Försäkringskommittén har föreslagit dessa grundavgifter till två kronor och Kungl. Maj:t har i propositionen föreslagit avgiftsplikten till tre kronor person årligen.

Vid fastställande av avgiftspliktens belopp bör man nog, såsom kommittén även framhåller i första hand, tillse, att dessa avgifter icke bliva större än som svarar mot den ringa ekonomiska bärkraften hos större delen av de befolkningslager, som drabbas av avgiftsplikten. Men å andra sidan bör man icke förglömma att även taga i betraktande, att pensionen må komma att bliva så stor, att de, som komma i åtnjutande därav, kunna få en något så när anständig bärning av den, så att den kan tillfredsställa de nödvändigaste levnadsbehoven på ålderdomen. Då blir pensionen värdefull.

Med den arbetsförtjänst som nu finnes och den avlöning som nu erhålles samt med det intresse som vårt folk i allmänhet hyser för denna

fråga, torde man dock kunna sätta avgiftsplikten något högre än vad Kungl. Maj:t föreslagit, till exempel till fyra kronor person årligen, dock under den förutsättning att invalid- och ålderdomspensionens årliga belopp utgår i proportion därefter. Och med sådana pensioner i utsikt skulle framtiden te sig mera tryggad och ljus än vad nu är fallet för en mycket stor del medborgare.

Det är i ungdoms- och mannaårens dagar, medan man har krafter, som man bör avsätta medel och bereda möjlighet för att man skall hava, vad man nödvändigt behöver för sina levnadsbehov på ålderdomen, att man sedan, när den kommer, må få njuta frukterna därav och så få en sorgfri ålderdom. Ålderdomen har nog många andra svårigheter med sig.

Den farhågan, att genom högre avgiftsplikt fonden skulle bliva oskäligt stor, tro vi icke, att man behöver befära. Det borde nog bliva mycket värdefullt, om vi finge en större fond i landet, ur vilken man vid behov kunde erhålla lån.

Kungl. Maj:t har i 5 § föreslagit undantag från erläggande av pensionsavgift för personer med viss förmögenhet. Undantag har sålunda gjorts för den, i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknas förmögenhet till värde av minst 6,000 kronor och därutöver ävensom för hustrur till sålunda undantagna personer, emedan de kunna anses tryggade mot att vid förlust av arbetsförmåga nödgas anlita fattigvården.

Men bland de sålunda undantagna kommer troligen att finnas många, vilkas ekonomiska läge blir allt annat än tryggt för ålderdomen. Många finnas, som redan från barna- eller ungdomsåren äro ägare av större förmögenhet än 6,000 kronor eller mycket tidigt kommit i den ställning, att de blivit ägare till så stor förmögenhet eller ännu större och sålunda icke äro skyldiga erlägga pensionsavgift till pensionsfonden. Men det har hänt och kommer säkerligen att hända, att personer förlora sin förmögenhet så, att när ålderdomen kommer hava de icke så mycket kvar av sin förmögenhet, att de kunna få sin bärgning därav, och när de icke hava erlagt någon pensionsavgift äro de icke berättigade till pension i annan mån än tilläggspension. Dessa personer komma då i en svår ställning. Det kan till och med hända, att ett par makar, som hava en förmögenhet av 6,000 kronor, som lämnar dem en årlig inkomst av 300 kronor, båda bliva invalider, och då skola de i alla fall äga rätt till ett årligt pensionstillägg av tillhoppa 125 kronor, fastän de icke hava erlagt några pensionsavgifter, som de borde varit pliktiga till.

För att rättvisa åt alla så långt möjligt skall ske och för att säkerställa åt alla att vid inträdande pensionsålder i enlighet med förslaget få uppbära pension, anse vi att förmögenhetsgränsen bör bortfalla och alla som icke på annat sätt äro tillförsäkrade pension sålunda vara avgiftspliktiga oberoende av förmögenhet, så att när pensionsåldern inträder alla måtte vara pensionsberättigade som hava erlagt stadgad avgift. De som visserligen hava stadgad avgift, men som äro i den lyckliga ställning, att de hava den i lagen stadgade inkomsten att de icke anses behöva pension och sålunda enligt förslaget icke äro berättigade till tilläggspension, böra dock, oberoende av behovet, äga erhålla en mot det försäkringstekniska värdet av hans inbetalningar svarande avgiftspension.

Kungl. Maj:t har i 6 § föreslagit, att för den, som för varje år, för vilket endera av de i 4 § stadgade pensionsavgifter av åtta eller tretton kronor blivit erlagd, höjes pensionstillägget med en procent.

Huruvida det kan vara skäl för en sådan höjning därför, att de ha haft den stora förmånen att hava en större inkomst och på grund därav varit i tillfälle att betala en högre pensionsavgift, kan ifrågasättas, då såväl den ene som den andre när pensionsåldern inträder haver ingen eller ringa inkomst och äro i lika stort behov av pension. De som fått den fördelaktiga ställningen i livet att få större inkomst och på grund därav äro i tillfälle erlagga högre pensionsavgifter och således äro berättigade till högre pension än de, som icke haft så stora inkomster, att de kunnat erlagga högre pensionsavgift, äro därigenom komna i en bättre ställning än dessa. Det kan knappast vara rättvist att de, som hava rätt till högre pension och därigenom få högre inkomster, även skola hava högre tilläggspension, då de hava lika behov. Det bör vara statsmakterna angeläget att behandla alla samhällets medborgare på samma sätt och att tillse den enes såväl som den andres behov lika, oavsett hur de haft det förut, eller vilken avlöning de haft.

Ty varje god, ärlig, arbetsam och ordentlig samhällets medborgare, som troget gör sin plikt, gör en god insats i fosterlandets tjänst, och var och en bidrager inom sitt särskilda område till statens understöd och bästa. Alla samhällets medborgare tillhöra en och samma samhällskropp, fast varje lem i denna kropp har fått sin särskilda uppgift att fylla. En del av samhällets medlemmar har fått till sin uppgift att arbeta i jorden, i skogen, i ladugården, i fabriken, i verkstaden, i köket, i kammaren och på många andra särskilda områden i livet, och deras arbetè är lika nödvändigt för samhället som de övrigas. Vi behöva varandras hjälp på varje plats i livet; och var och en medborgare bidrager i sin mån till att tjäna staten och fosterlandet.

Kungl. Maj:t har beträffande 10 § föreslagit, att kostnaden för pensionstilläggen skall bestridas till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av landstingen och kommunerna efter fördelning dem emellan.

En åttondel av kostnaden skulle fördelas emellan samtliga kommuner sålunda, att varje kommun bestrider åttondelen av pensions-tillägget för pensionstagare som var i kommunen mantalsskriven vid den tid, från vilken tillägget bestämts att utgå.

Det kan ifrågasättas, huruvida landstingen skola bestrida någon del av kostnaden till invalid- och ålderdomsförsäkringen; den är väl närmast en statens angelägenhet. Landstingen hava även de många viktiga uppgifter att fylla och däribland sjukvården, som de äro särskilt intresserade av och komma säkerligen att bliva det i ännu högre grad i framtiden. Den åttondel av pensionstillägget, som föreslagits att bestridas av landstingen, bör även bestridas av staten, som har efter förhållandena större resurser än landstingen. Man bör icke betunga landstingen med pensionsförsäkringen; då kunna de förlora den ekonomiska bärkraften att tillgodose sjukvården inom länen så som de böra göra.

Om, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, en fjärdedel av pensionstillägget skall fördelas emellan landstingen och kommunerna på sätt i propositionen blivit föreslaget, kommer en mycket besvärlig och betungande uträkning som måste ske efter två linjer och blir säkerligen mycket kostsam.

Och om kommunernas andel till pensionstilläggen skola beräknas utgå från kommunerna på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, så att varje kommun skall bestrida åttondelen av pensionstillägget för pensionstagare som voro i kommunen mantalsskrivna vid den tid från vilken tillägget bestämts att utgå, kan det bliva mycket mera betungande för den ena kommunen än den andra och ojämnheterna i den kommunala skattebördan kommunerna emellan kunna därigenom komma att ökas i stället för att utjämnas.

Och kommunerna komma därigenom att direkt beröras av hur många personer inom kommunen som hava tilläggspension och som de skola bidra till tillägget med en åttondel till. De personer som äro känsliga kunna därigenom komma att känna det tungt att de skola vara till direkt tunga för kommunen, emedan det kan betraktas som understöd. Dessutom kunna tvister och obehagliga rättegångar uppstå kommuner emellan om vilken kommun som skall vara skyldig bidra till dens eller dens tilläggspension. En sådan fördelningsgrund, som kan giva anledning till att nedstämman sinnet och känslan hos dessa invalider och gamla personer och som även kan giva upphov till tvister och

rättegångar kommuner emellan om personer vilken kommun som skall vara skyldig bidraga till den eller den personens tilläggspension, böra vi icke antaga. Fördelningen av åttondelen till pensionstilläggen kommunerna emellan sker nog enklast och rättvisast efter storleken av den inom varje kommun under nästföregående år debiterade beviljning av fast egendom samt av inkomst.

Men så framhålles, att om kommunerna icke bliva direkt berörda av pensionstilläggen, som skola utgå från kommunen till tilläggspensionen, kan man befara att den kommunala nämnd, som får att bestämma pensionstilläggens storlek, skall vara alltför frikostig att föreslå tilläggspension då kommunen icke direkt beröres därav. Men å andra sidan kan man likaväl befara, att denna nämnd kan iakttaga alltför stor sparsamhet mot pensionstagarna, om kommunerna direkt beröras av tilläggspensionen. Vilket som kan vara mest klandervärt, därom kunna meningarna vara delade.

Vi tro dock att den nämnd, som kommer att få det ansvarsfulla och grannliga uppdraget sig anförtrott, skall känna sitt ansvar och lägga sig vinn om att fullgöra sitt uppdrag så samvetsgrant och opartiskt som det är den möjligt. Och kostnaden för pensionstilläggen bör bestridas till sju åttondelar av staten och en åttondel av kommunerna. Och bör 10 § få i det närmaste samma lydelse som den hade i det av Kungl. Maj:t tidigare vid nuvarande riksdag till förberedelse framlagda förslaget.

På grund av vad sålunda anförts tillåta vi oss vördsamt hemställa,

att Riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126 med förslag till lag om allmän pensionsförsäkring ville antaga förslaget med följande förändringar av 4, 5, 6 och 10 §§

1:o) beträffande 4 §:

att ordet tre i första stycket utbytes mot fyra;

2:o) beträffande 5 §:

att tredje stycket bör helt utgå ur §;

3:o) beträffande 6 §:

att sista punkten i tredje stycket likaledes bör utgå ur §;

4:o) beträffande 10 §

skall den hava följande lydelse:

§ 10.

Av pensionstilläggen bestridas sju åttondelar av staten och en åttondel av kommunerna.

Den å kommunerna för varje år belöpande kostnad fördelas dem emellan i förhållande till storleken av den inom varje kommun under nästföregående år debiterade bevillning av fast egendom samt av inkomst.

Kommunernas andelar i pensionskostnaden uträknas av pensionsstyrelsen. Angående tid och sätt för gäldande av dessa andelar förordnas av Konungen.

Vederbörande utskott torde vidtaga de ändringar och omredigeringar, som kunna bliva nödvändiga och föranledas av våra yrkanden.

Stockholm den 5 april 1913.

J. A. Jonsson.

Bernhard Nilsson.
